

DOI <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2024-28-1-5-16>

УДК [378.016:[373.5.011.3-051:80]]:373.5.091.12

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-7144-9946>

Ольга Безкоровайна,

доктор педагогічних наук, професор,
Рівненський державний гуманітарний університет,
м. Рівне

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-5228-1110>

Валерій Мачуський,

кандидат педагогічних наук,
Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів,
м. Біла Церква

ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ В ОСОБИСТІСНОМУ РОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Анотація. У статті розглядаються питання творчості та її зв'язок із професійною педагогічною діяльністю в процесі особистісного розвитку вчителя іноземних мов, описується смислове значення понять «творчість», «педагогічна творчість». Зазначено, що російсько-українська війна, сучасні інтеграційні процеси, входження України до Європейського освітнього простору, міжнародний обмін інформацією в різних галузях знань значною мірою впливають на підвищення статусу іноземної мови як важливого засобу комунікації.

Мета статті – визначити теоретико-методичні підходи до змісту поняття «творчість», «педагогічна творчість», проаналізувати основні організаційно-педагогічні умови розвитку здібностей вчителя іноземних мов у процесі його особистісного розвитку, творчої самореалізації та педагогічної майстерності. У дослідженні використовувалися такі методи: аналіз та узагальнення науково-педагогічних джерел з аналізованої проблеми в теорії та практиці; вивчення та систематизація психолого-педагогічних першоджерел з дослідницької проблеми.

Соціальне замовлення на творчого фахівця – учителя іноземної мови, котрий перебуває в постійному пошукові ефективних і раціональних методів навчання, висококваліфікованого, надійно підготовленого в науковому та методичному плані, визначає одне з головних завдань діяльності вищої педагогічної школи.

Наголошується, що знання, навички, уміння самого майбутнього вчителя не стануть надбанням учнів, якщо він не володіє теорією навчання іноземної мови, в основу якої покладені досягнення науки. Для того щоб навчання іноземним мовам у закладах загальної середньої освіти було ефективним і відповідало сучасним вимогам, майбутній учитель має добре оволодіти теоретичним курсом «Методика навчання англійської мови в ЗЗО», який повинен посідати одне з провідних місць у системі професійної підготовки фахівця.

Автори характеризують теоретичні положення сутності та змісту поняття «особистісно орієнтований підхід», аналізують необхідність пошуку шляхів інтенсифікації використання інтерактивних технологій навчання іноземної мови, котрі актуалізують творчу активність, полікультурну спрямованість, активну життєву та професійну позицію особистості майбутніх вчителів іноземної мови. Наголошується на головних компонентах теорії й методики сучасного навчання англійської мови в закладах загальної середньої освіти в контексті особистісно орієнтованого підходу.

Ключові слова: творчість, особистісно орієнтований підхід, інтерактивне навчання, технології навчання іноземної мови, ситуація успіху, особистісне самоствердження, вчителі іноземної мови.

© Ольга Безкоровайна, Валерій Мачуський, 2024

Вступ. Розбудова системи освіти в умовах російсько-української війни, її докорінне реформування є основою відтворення інтелектуального, духовного-творчого потенціалу українського народу, виходу української науки, техніки і культури на світовий рівень,

національного відродження, становлення державності та демократизації суспільства в Україні.

У сучасних умовах розбудови національної освіти України формування творчої самореалізації як провідної характеристики людини, її духовних пріоритетів та обґрунтування системи цінностей, що мають лягти в основу життя молоді, виступають на передній план усього процесу її соціалізації.

Головною метою державної політики щодо розбудови освіти є створення умов для різнобічного розвитку особистості, самоствердження та творчої самореалізації кожного громадянина України. Міжнародний обмін інформацією в різних галузях знань значною мірою впливає на підвищення статусу іноземної мови як важливого засобу комунікації.

Соціальне замовлення на підготовку творчого фахівця – вчителя іноземної мови, котрий перебуває в постійному пошуку ефективних і раціональних методів навчання, висококваліфікованого, надійно підготовленого в науковому та методичному плані, визначає одне з головних завдань діяльності вищої педагогічної школи.

Мета та завдання. Мета статті – визначити теоретико-методичні підходи до змісту поняття «творчість», «педагогічна творчість»; проаналізувати основні організаційно-педагогічні умови вдосконалення здібностей майбутнього вчителя іноземних мов у процесі його особистісного розвитку, творчої самореалізації та педагогічної майстерності.

Завдання дослідження:

- проаналізувати стан розробленості питання творчості та її зв'язок із професійною педагогічною діяльністю в процесі особистісного розвитку майбутнього вчителя іноземних мов;
- уточнити сутність поняття «педагогічна творчість» та виявити значення якостей творчої особистості в особистісному розвитку майбутнього вчителя іноземних мов;
- розкрити особливості запровадження в освітній процес алгоритмів ситуації успіху, технологічних операцій їхнього створення для використання в практиці роботи вчителів іноземної мови закладів загальної середньої освіти.

Методи дослідження. У дослідженні використовувалися такі методи: *аналіз та узагальнення* науково-педагогічних джерел з аналізованої проблеми в теорії та практиці; *вивчення та систематизація* психолого-педагогічних першоджерел з дослідницької проблеми.

Результати дослідження. Російсько-українська війна, демократичні перетворення й соціальні зміни в суспільстві потребують навчання та виховання нестандартної, високо моральної, творчої особистості з високим рівнем знань іноземної мови. Перед закладами освіти виникають складні і відповідальні завдання, які не можуть бути розв'язані без фундаментальної перебудови змісту, форм і методів навчання й виховання учнівської молоді.

Вирішення цих завдань можливе лише через підвищення культурного рівня, відродження загальнолюдських духовних цінностей, перебудови системи освіти, повернення її до гуманістичних джерел.

Отже, проблема формування педагогічної творчості у майбутнього вчителя іноземної мови набуває особливо актуального характеру. Загальний зміст численних визначень творчості характеризує її комплексний, багатоскладовий і багаторівневий культурний феномен, який полягає в тому, що творчість є передусім ставлення – до світу, суспільства, самого себе. Це – особливий, істинно людський засіб такого ставлення, бо означає формування нового рівня пристосування до дійсності, новітній зміст і організацію самих цих стосунків. Особливий характер такого ставлення виявляється в гносеологічному, аксіологічному, психологічному планах. Гносеологічний зміст і функції творчості можливі тому, що творчість є істинно адекватною формою поведінки людини у світі, яка забезпечує гнучку її адаптацію до розвивального і змінного змісту світу. Аксіологічний план творчості створюється не тільки привнесенням у світ цінностей, які виникають у результаті креативної діяльності, але і тим, що сама творчість виступає як цінність, стаючи реалізацією смислу життя, призначенням людини.

Феномен творчості наявний у прогресивних філософсько-естетичних і психолого-педагогічних напрямках. У *філософському* значенні творчість трактується як діяльність, що породжує дещо якісно нове та відзначається неповторністю, оригінальністю та суспільно-історичною унікальністю. Творчість специфічна для людини, бо завжди передбачає творця суб'єкта креативної діяльності. У *психологічному* словнику вона визначається як діяльність, результатом якої є створення нових матеріальних і духовних цінностей. З точки зору *педагогіки* творчість – показник продуктивної діяльності людини. Головне у творчості – не зовнішня активність, а внутрішня – акт створення ідей, найважливіша якість удосконаленої людини, насущна соціально-ціннісна потреба.

Творча особистість – це дієва і прогресивна частина суспільства, вона вирізняється орієнтацією на пошук нових проблем, ідей, не боячись помилок, поразок. Адже вони тільки спонукають її до подальшого пошуку. Створюючи сама себе, формуючи власну особистість, людина націлена на ідеал – вищу загальнолюдську цінність, і боротьбу за його досягнення робить життя свідомим, одухотвореним і цілеспрямованим. Людина, яка піднімається до етичної субстанціальності через творчу реалізацію морального ідеалу, своєю життєвою позицією вирішує проблеми загальнолюдські, глобальні.

Формуючи зовнішній матеріал, упорядковуючи зовнішні зв'язки, людина організує і свій внутрішній світ, гармонізуючи свою особистість.

Прихильність індивіда до творчості може виявлятися в будь-якій сфері діяльності.

Педагогічна професія – одна з тих, де важливими елементами є творчість, самостійність, складність завдань. Такий фах вимагає від людини постійного розвитку, набуття нових знань, високого рівня спеціальних здібностей і майстерності – постійного самовдосконалення. Педагогічна творчість є складовим елементом у всій системі культурно-творчого потенціалу і мотиву. Педагогічний словник визначає педагогічну творчість як оригінальне та високоефективне вирішення вчителем освітньо-виховних завдань, збагачення теорії і практики виховання і навчання.

Оскільки педагог – носій комплексної системи знань з різних галузей суспільного буття, то в його характеристиках, якостях, оціночних критеріях має поєднуватися творча активність та ініціатива. Останнє виявляється в прийнятті рішень і організації дій, які спрямовані на творчу перебудову дійсності, зустрічної активності щодо іншої людини, а також збереження особистісної творчої або авторської позиції в процесі діяльності.

Творчий учитель – це синтез його особистого і авторського «Я». Для життєвої творчості кожному майбутньому педагогові потрібно пройти шляхом набуття досвіду та збагачення розумової здатності до творчості. Педагогічна творчість є складовим елементом у всій системі культурно-творчого потенціалу й мотиву. Педагог є творець самого себе і водночас виступає провідним творцем особистості учня, школяра, дитячої свідомості.

Дослідники з проблем вивчення творчих здібностей учителя виділяють низку постійних вправ, які забезпечують прояв професійних умінь і якостей його особистості, а саме:

- уважність під час виявлення проблем у поєднанні зі здатністю генерувати ідеї;
- схильність до неординарних рішень, поміркованого ризику у процесі пошуку оптимального (простого, ефективного, витонченого) шляху вирішення проблеми;
- координування наявної інформації для швидкого встановлення взаємозв'язку між ідеями, фактами, обставинами і вміння знаходити найефективніший алгоритм їхнього використання для вирішення завдання;
- незалежність суджень, основана на широкому діапазоні знань, гнучкості мислення, що дозволяє зближувати різні поняття, яка розглядає відомі положення під новим кутом зору;
- наявність організаторських здібностей для успішної виховної роботи з учнями;
- велике працелюбство, діловитість і наполегливість, котрі дають можливість довести почату справу до кінця [6, с. 159].

На нашу думку, серед переліку основних якостей творчої особистості майбутнього вчителя можна виділити такі: розумова активність, нестандартне мислення, швидка навченість; прагнення здобувати знання, які потрібні для виконання конкретної практичної роботи; самостійність у вирішенні поставлених завдань; працелюбність; здібність бачити загальне в різному і різне у схожому; вміння знаходити багатоваріантне вирішення одного

завдання і т. ін.

Педагогічні знання – основа майстерності. Тому оволодіння педагогічною майстерністю означає ніщо інше, як оволодіння законами виховання в теорії і на практиці, опанування передусім глибоких знань. Однак знання вихователем законів освітнього процесу, які відображені в педагогічній теорії, аж ніяк не гарантують успіху у вихованні учнів. Мало просто знати закони, їх слід знати творчо, потрібно вміти творчо застосовувати на практиці, варто послідовно відкривати в процесі самої практичної діяльності, особливої активності та життєтворчості. Змістом життєтворчості є створення свого «Я», побудова власного життя, зважаючи на потенціал особистості, її духовний світ, світогляд, смисл життя.

Майбутній вчитель формується як цілісна особистість «синтетично». Тому виховні впливи здійснюються комплексно, у системі, яка відображає конкретні умови виховання. Установлення цієї системи, яка відображає, як у фокусі, усі вимоги до особистості, що формується, усі конкретні умови її становлення як члена колективу й одночасно як яскравої індивідуальності, вимагає високої майстерності від вихователя.

Особистість учителя відіграє провідну роль: лише особистість, людина з видатними духовними якостями, може благодійно впливати на учнів. І традиційна педагогіка на перший план висуває такі високі вимоги передусім до моралі, переконань, цінностей, духовних пріоритетів учителя. Завжди вважалося, особливо на Півдні Європи, що вчителем може бути «зріла, любляча людина».

Саме від особистості вчителя, вихователя залежить кінцевий результат його роботи. Саме до вчителя, як до суб'єкта та об'єкта освітньо-виховної діяльності, сучасна школа ставить високі вимоги, обумовлені певними соціально-політичними й історичними умовами.

Одним із перших В. Сухомлинський не лише проголосив, а й утілював у практиці виховання ідею активності вихователя і вихованця, коли дитина є одночасно об'єктом і суб'єктом педагогічних впливів. Він наголошував на тому, що людина по-справжньому виховується тоді, коли вона й сама виховує іншу людину. Почуття особистої гідності, честі, гордості пробуджуються в людині за тих умов, коли вона вкладає частину своїх духовних сил в інших, прагне зробити їх кращими, бачить у них, як у дзеркалі, себе, свої моральні риси, творчі здібності, майстерність.

Педагогічна творчість є складовим елементом у всій системі культурно-творчого потенціалу й мотиву. Педагог повинен вміти спостерігати педагогічні явища, правильно їх аналізувати й оцінювати, знаходити потрібні рішення з урахуванням конкретних умов виховання. Уміння педагогічно думати, правильно обирати педагогічно доцільні засоби, контролювати їхні дії, вчасно перебудуватися під час виявлення недоліків – повинно постійно супроводжувати діяльність вихователя.

У центрі її завжди повинна бути дитина, яка розвивається в конкретних історичних умовах, «людина в можливостях». Знання об'єктивних законів розвитку дитини, розуміння найменших рухів її «душі», вміння бачити, як протікає засвоєння моральних норм і перетворення їх у вчинки – найважливіша умова діяльності педагога. У психолого-педагогічній науці і практиці все більше підвищується інтерес до становлення суб'єктного, творчого начала в людині. Орієнтирами особистісного і суб'єктного розвитку стають такі характеристики, як упевненість у собі, активна життєва позиція, прагнення до самовдосконалення, реалізація власних здібностей і самоствердження, які загалом забезпечують людині успішність упродовж її життєвого шляху.

Учитель покликаний стимулювати особистий успіх кожної дитини, віру у власні сили й оптимістичну перспективу.

Особистісно орієнтований підхід актуалізує завдання розбудови нових освітніх технологій, здатних ініціювати процес навчання іноземних мов, націлених на сприяння розкриттю можливостей кожного майбутнього вчителя іноземної мови в усіх його проявах. У основі особистісно орієнтованої підходу лежать провідні ідеї гуманізації освіти, що дозволяє усвідомити учневі діапазон своїх особистісних потреб і можливостей, виявити і розкрити своє «Я», виробляти вміння самостійно діяти, прагнути творчості, розвитку особистісного потенціалу та самовдосконалення, надає максимальної свободи вибору, збереження та укріплення стану здоров'я і почуття власної гідності тощо.

«Лише за дії особистісно орієнтованої технології, – зазначає І. Бех, – дитина в змозі відчувати, що вона не просто перебуває, а повноцінно живе в атмосфері високої людяності, яка має наповнити її своїм гуманним змістом. Тут потреба і почуття «бути Людиною» реально проймають кожну дію чи вчинок дитини. При цьому вона не повинна відчувати штучність ситуації, створеної педагогом для досягнення своїх цілей» [1, с. 203].

На нові продуктивні підходи до здійснення навчання в сучасних умовах указує особистісно орієнтований підхід. Освітній процес забезпечується педагогом відповідно до принципів самоактуалізації, індивідуальності, суб'єктності, свободи вибору, творчої співпраці, довіри і підтримки. Сутність інновацій зводиться до іншого порівняно з традиційним розуміння смислу, змісту і засобів діяльності педагога, котрий виступає в цьому випадку не лише в ролі носія знань, а як наставник, партнер, здатний творчо побудувати освітній процес. Ми виходимо з розуміння особистісно орієнтованого підходу в навчанні як розвивальної динамічно функціонуючої цілісної системи, успішна реалізація якої:

- ґрунтується на ідеях співпраці і проблемно-розвивального навчання;
- охоплює всі сторони освітньо-виховної діяльності: цілепокладання, мотивацію, змістовно-процесуальну, контрольну-оцінювальну в їхньому взаємозв'язку;

- здійснюється за допомогою всебічного вивчення та врахування індивідуальних особливостей особистості (принцип індивідуалізації).

Знання, навички, уміння самого майбутнього вчителя не стануть надбанням учнів, якщо він не володіє теорією навчання іноземної мови, в основу якої покладені досягнення науки. Для того щоб навчання іноземних мов у закладах загальної середньої освіти було ефективним і відповідало сучасним вимогам, майбутній учитель має добре оволодіти теоретичним курсом «Методика навчання англійської мови в ЗЗСО», який повинен посідати одне із провідних місць у системі професійної підготовки фахівця.

Завдання розвитку, удосконалення, оптимізації методів навчання іноземною мовою завжди було однією з актуальних проблем сучасної освіти. Навчання іноземних мов у школі нині неможливо без інноваційної складової. У цих умовах вчителю іноземної мови надана певна свобода творчості, свобода вибору інноваційних моделей і технологій навчання. Інноваційні явища, які породжують специфіку діяльності педагога в сучасних умовах, обумовлюють перехід від знаннєвої парадигми педагогічного процесу до особистісної, від традиційних – до інтерактивних методів навчання.

Технологічний арсенал особистісно орієнтованого підходу в навчанні складають форми, методи і прийоми як традиційні, так і інтерактивні. Традиційні методи навчання іноземній мові припускають засвоєння знань у штучних ситуаціях, унаслідок чого майбутній випускник не бачить зв'язку досліджуваного предмета зі своєю майбутньою професійною діяльністю. Практикою доведено, що використання саме нетрадиційних форм і методів роботи дає змогу зробити освітній процес цікавим і творчим, створює сприятливу атмосферу для спілкування іноземною мовою. Перевагою інтерактивного навчання в процесі вивчення іноземної мови є те, що воно сприяє активнішому включенню в роботу, зняттю психологічного бар'єра під час іншомовного спілкування через створення невимушеної атмосфери спілкування, установленню міжособистісних стосунків, якіснішому опануванню лексичним і граматичним матеріалом завдяки можливості застосування отриманих знань на практиці через дію.

Інтерактивне навчання – це упорядкована взаємодія педагога та учнів, що спрямована на досягнення визначеної мети, це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність. Застосування вчителем іноземних мов інтерактивних методів навчання, зокрема рольових ігор, тренінгів, імітацій, дебатів, мозкових штурмів; засобів мультимедіа (контролюючих програм-тестів, створення презентацій навчального матеріалу, здійснення проєктивної і дослідницької діяльності тощо) гарантують педагогічно ефективно пізнавальне спілкування. Увага приділяється таким

технологіям, як «модульне навчання», «ситуаційне навчання», «взаємодопомога», «мікрОВикладання», у результаті яких створюються умови для переживання учнями ситуації успіху в навчальній діяльності і взаємозбагачення їхньої мотиваційної, інтелектуальної, емоційної та інших сфер.

У контексті сучасних вимог до цілей навчання іноземній мові змінюється статус як учня, так і вчителя, які переходять від схеми «вчитель – учень» до технології особистісно орієнтованого навчання в щільному співробітництві. Інтерактивні технології є одним із засобів реалізації комунікативного підходу. Вони створюють підґрунтя для особистісно орієнтованого навчання та виступають невід’ємним елементом сучасного уроку іноземної мови.

Педагогічно виправданим є запровадження в освітній процес *алгоритмів ситуації успіху* – суб’єктивного переживання задоволення від процесу і результату (усі цілісно або будь-якої частини) самостійно виконаної діяльності. Технологічно ця допомога забезпечується вчителем проведенням низки операцій, які здійснюються ним у психологічній атмосфері радості і схвалення, які створюються вербальними (мовними) і невербальними (міміко-пластичними) засобами. Підбадьорюючі слова і м’які інтонації, мелодійність мови створюють у поєднанні сприятливий психологічний фон, котрий допомагає дитині справитися з поставленими перед нею завданнями. Наводимо технологічні операції створення ситуації успіху, які використовуються в практиці роботи вчителів іноземної мови закладів загальної середньої освіти (див. табл. 1).

Ситуація успіху дарує атмосферу приязні та взаємодопомоги, упевненості і захищеності. Учитель повинен створити джерело внутрішніх сил дитини, джерело, яке дає енергію для подолання труднощів і формування бажання вчитися. Використання ситуації успіху має сприяти підвищенню робочого тону, збільшенню продуктивності навчальної роботи, а також допомогти учням усвідомити себе повноцінною особистістю і, відповідно, забезпечити успіх у навчанні. Методичні прийоми ситуації успіху органічно вбудовуються в ідеї розвивальної, особистісно орієнтованої освіти.

Вихователь – вольовий організатор дитячого колективу, який організує його діяльність відповідно до інтересів підготовки учнів до життєдіяльності за нових суспільно-економічних умов.

Таблиця 1.

Технологічні операції створення ситуації успіху

Операція	Призначення	Мовна парадигма
<i>Зняття страху</i>	Допомагає подолати невпевненість у власних силах, нерішучість, боязнь самої справи і оцінки оточення	«Ми всі пробуємо і шукаємо, лише так може щось вийти». («If we all attempt and find, something could be realized») «Люди вчаться на своїх помилках і знаходять інші засоби рішення». («If you learn on your own mistakes, you will find other ways of solving the problems») «Контрольна робота досить легка, цей матеріал ми з вами проходили». («The control work is quite easy because we have studied this material together»).
<i>Авансування успішного результату</i>	Допомагає вчителю виявити свою тверду переконаність в тому, що його учень обов'язково справиться з поставленим завданням. Це, в свою чергу, навіює дитині переконаність у своїх силах і спроможності.	«У вас обов'язково вийде ..». («You will surely win success...») «Я навіть не сумніваюся в успішному результаті». («There is no doubt in the successful result»).
<i>Приховане інструктування дитини в засобах і формах провадження діяльності</i>	Допомагає дитині уникнути поразки. Досягається шляхом натяку, побажання.	«Можливо, краще за все почати з ..». («It might be better to start with.») «Виконуючи роботу, не забудьте про..». («When you perform the task don't forget about.»).
<i>Внесення мотиву</i>	Показує дитині заради чого, заради кого проводиться ця діяльність, кому буде добре після виконання.	«Без твоєї допомоги твоїм товаришам не справитися ..». («Your classmates will not manage with the work without your help»).
<i>Персональна винятковість</i>	Визначає важливість зусиль дитини в майбутній або теперішній діяльності.	«Лише ти і міг би..». («Only you could.») «Лише тобі я і можу довірити..». («I can entrust only you ..») «Ні до кого, крім тебе, я не можу звернутися з цим проханням..». («No one can help me excepting you.»).
<i>Мобілізація активності або педагогічне навіювання</i>	Спонукає до виконання конкретних дій.	«Нам уже не терпиться почати роботу..». («We are eager to put ours hand to.») «Так хочеться скоріше побачити..». («I am frightfully anxious to see.»).
<i>Висока оцінка деталі</i>	Допомагає емоційно пережити успіх не результату в цілому, а будь-якої його окремої деталі.	«Тобі особливо вдалося те пояснення». («You were especially good at giving the explanation to.») «Більше за все мені в твоїй роботі сподобалося..». («The most I liked in your work was ..») «Найвищої похвали заслуговує ця частина твоєї роботи». («This part of your work is worthy of notice ..»).

Правильна педагогічна позиція вихователя і план його дій неодмінно доповнюються «інструментуванням», педагогічною технікою, яка є важливою стороною педагогічної майстерності.

Оскільки педагог – носій комплексної системи знань з різних галузей суспільного буття, то в його характеристиках, якостях, оціночних критеріях поєднуються творча активність, ініціатива, особистісне самоствердження. Творчість для педагога існує у сплетінні і взаємозалежності з його особистісним самоствердженням, зміст якого полягає перш за все в тому, що людина, яка його проявляє, спонукувана внутрішніми цілями і цінностями. Умовою повноцінного функціонування вчителя в школі повинно стати утвердження його особистісної та професійної індивідуальності, використання ним своїх індивідуальних особливостей для підвищення продуктивності професійної діяльності. Самоствердження виходить за межі обов'язків і спрямоване на вияв активності, ініціативності, самостійності, вищим етапом розвитку яких є творчість. Ініціатива - одна із найважливіших форм соціальної активності, яка виступає виявом особистісного інтересу і творчого ставлення до дійсності, зустрічної активності стосовно іншої людини.

Обговорення. Проблема творчості та творчої самореалізації охарактеризована в працях Р. Штейнера, О. Главінської, М. Гриньової, С. Карпенчук, О. Киричука, С. Коновець, О. Кононко, У. Крейна, В. Оржеховської, Е. Фрома та ін. Важливою складовою досліджуваної проблеми є розгляд людини як суб'єкта життєдіяльності в соціокультурному і соціоприродному середовищі в працях Г. Балла, І. Беха, Г. Костюка, А. Маслоу, К. Роджерса. Головний висновок із теорії Роджерса стосовно освіти полягає в тому, що завдання вчителя – створити атмосферу в класі, яка допомагає виникненню учіння, значущого для здобувача освіти, тобто справжня реформа освіти має базуватися на перебудові певних особистісних настанов учителя, що реалізується в його міжособистісній взаємодії з учнями.

Висновки. Розглянувши проблему творчості, ми дійшли висновку, що багато якостей творчої особистості при певних умовах можуть бути не тільки розвинені, але й сформовані заново. Проблема їх формування нарівні з виявленням умов і особливостей процесу творчості – одна з найактуальніших у педагогічній творчості. Наукове обґрунтування основ і ролі творчого виховання в системі всебічної професійної підготовки майбутнього вчителя іноземних мов може надати неоціненне при формуванні в майбутнього спеціаліста ефективних прийомів творчої діяльності.

Майбутній педагог, вихователь повинен прагнути і мати усвідомлену потребу щодо вдосконалення своєї особистісної і професійної сутності, готовності до безперервного професійного розвитку. Сучасний учитель має повне право і на власну думку, і на творчу діяльність. Сучасна педагогічна освіта повинна бути спрямована на професійне становлення і

самоствердження майбутнього вчителя, при реалізації чого він зможе вільно орієнтуватися в складних соціокультурних обставинах, науково обґрунтовано брати на себе відповідальність за виховання і розвиток іншої людини.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Виховання особистості: у 2-х кн. Книга 1 Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади : наук. видання. Київ. 2003. 280 с.
2. Бех І.Д. Особистість на шляху до духовних цінностей : монографія. Київ-Чернівці: «Букрек». 2018. 296 с.
3. Безкоровайна О. В. Виховання культури особистісного самоствердження в ранньому юнацькому віці: монографія. Рівне. 2009. 470 с.
4. Безкоровайна О.В. Інноваційні підходи до організації методичної підготовки майбутнього вчителя англійської мови (на прикладі спільного проекту Британської Ради в Україні та Міністерства освіти і науки України «Шкільний вчитель нового покоління»). *Нова педагогічна думка*. 2018. № 4. С. 96-99.
5. Безкоровайна О. В., Ткачук А. І. Сучасні аспекти формування громадянської солідарності у майбутніх вчителів іноземної мови в умовах міжкультурного інформаційного простору. *Іноватика у вихованні*: зб. наук. праць. Рівне: РДГУ. № 18. 2023. С. 35-44. <https://doi.org/10.35619/iuu.v1i18.564>
6. Гриньова М. В. Педагогічні технології: теорія і практика : навчальний посібник. Полтава : АСМІ. 2004. 230 с.
7. Кендзьор П. І. Інтеграція через діалог: система організації полікультурного виховання у школі : монографія. Львів : Панорама. 2016. 378 с.
8. Коновець С.В. Творчий розвиток учителя образотворчого мистецтва : монографія. Рівне: Волинські береги. 2009. 384 с.
9. Коновець С.В. Уява як важливий чинник творчого розвитку особистості. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*: зб. наук. праць. Київ. № 15. 2010 С. 175-190.
10. Сухомлинська О. В. Концептуальні засади формування духовної особистості на основі християнських моральних цінностей. *Шлях освіти*. 2002. № 4. С. 13–19.
11. Ткачук А. І. Мультикультурна комунікація як один із чинників формування іншомовної компетентності студентів (на прикладі case studies). *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 4. Т. 2. С. 210-214. <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/48.2.42>

References

1. Bekh, I. D. (2003). *Vykhovannia osobystosti. Osobystisno oriientovanyi pidkhid: teoretyko-tekhnologichni zasady* [Personality education: Person-oriented approach: theoretical and technological foundations]. Book 1. Kyiv.
2. Bekh, I. D. (2018). *Osobystist na shliakhu do dukhovnykh tsinnosti* [Personality on the way to spiritual values]. Kyiv-Chernivtsi: "Bukrek".
3. Bezkorovaina, O. V. (2009). *Vykhovannia kultury osobystisnoho samostverzhennia v rannomu yunatskomu vitsi* [Cultivation of the culture of personal self-assertion in early youth]. Rivne.
4. Bezkorovaina, O. V. (2018). *Innovatsiini pidkhody do orhanizatsii metodychnoi pidhotovky maibutnoho vchytelia anhliiskoi movy (na prykladi spilnoho proektu Brytanskoï Rady v Ukraini ta Ministerstva osvity i nauky Ukrainy «Shkilnyi vchytel novoho pokolinnia»)* [Innovative approaches to the organization of methodological training of future English language teachers (by the example of the joint project of the British Council in Ukraine and the Ministry of Education and Science of Ukraine "New Generation School Teacher")]. *Nova pedahohichna dumka*, 4, 96-99.
5. Bezkorovaina, O. V., & Tkachuk, A. I. (2023). *Suchasni aspekty formuvannia hromadianskoï solidarnosti u maibutnikh vchyteliv inozemnoi movy v umovakh mizhkulturnoho informatsiinoho prostoru* [Modern aspects of the formation of civic solidarity for future foreign language teachers in the context of intercultural information space]. *Innovatyka u vykhovanni*, 18, 35-44. <https://doi.org/10.35619/iuu.v1i18.564>
6. Hrynova, M. V. (2004). *Pedahohichni tekhnologii: teoriia i praktyka* [Pedagogical technologies: theory and practice]. Poltava: ASMI.

7. Kendzor, P. I. (2016). *Intehratsiia cherez dialoh: systema orhanizatsii polikulturnoho vykhovannia u shkoli* [Integration through dialogue: A system of organizing multicultural education at school]. Lviv: Panorama.
8. Konovets, S. V. (2009). *Tvorchyi rozvytok uchytelia obrazotvorchoho mystetstva* [Creative development of a fine arts teacher]. Rivne: Volynski oberehy.
9. Konovets, S. V. (2010). Uiaava yak vazhlyvyi chynnyk tvorchoho rozvytku osobystosti [Imagination as an important factor in the creative development of personality]. *Mystetska osvita: zmist, tekhnologii, menedzhment*, 15, 175-190.
10. Sukhomlynska, O. V. (2002). Kontseptualni zasady formuvannia dukhovnoi osobystosti na osnovi khrystyianskykh moralnykh tsinnostei [Conceptual principles of spiritual personality formation based on Christian moral values]. *Shliakh osvity*, 4, 13-19.
11. Tkachuk, A. I. (2022). Mulykulturna komunikatsiia yak odyin iz chynnykiv formuvannia inshomovnoi kompetentnosti studentiv (na prykladi case studies) [Multicultural communication as one of the factors for forming students' foreign language competence (through the use of case studies)]. *Innovatsiina pedahohika*, 4(2), 210-214. <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/48.2.42>

Olha Bezkorovaina,
Doctor of Sciences in Education,
Rivne State University of the Humanities,
Rivne

Valerii Machuskyi,
PhD in Pedagogy,
Kyiv Regional Institute of Postgraduate Education of Pedagogical Personnel,
Bila Tserkva

PEDAGOGICAL CREATIVITY OF THE FORMATION OF PERSONAL DEVELOPMENT OF FUTURE FOREIGN LANGUAGE TEACHERS

Abstract. *The article deals with the issues of creativity and its connection with professional pedagogical activity in the process of personal development of a future foreign language teacher describing the semantic meaning of the concept of "creativity", "pedagogical creativity". It is noted that the Russian-Ukrainian war, modern integration processes, Ukraine's accession to the European Education Area, and international information exchange in various fields of knowledge have a significant impact on raising the status of a foreign language as an important means of communication.*

The social order to train a creative specialist – a foreign language teacher who is constantly searching for effective and rational teaching methods, a highly qualified specialist who is well trained in scientific and methodological terms, defines one of the main tasks of the higher pedagogical school.

It is emphasized teacher's knowledge, skills, and abilities will not become the property of students if he or she does not have a theory of foreign language teaching based on the achievements of science. For foreign language teaching in general secondary education institutions to be effective and meet modern requirements, a future teacher must master the theoretical course "Methods of teaching English in the Institution of General Secondary Education", which should occupy one of the leading places in the system of professional training.

The author characterizes the theoretical provisions on the essence and content of the concept of "person-oriented approach", analyzes the need to find ways to intensify the use of interactive foreign language teaching technologies that actualize the creative activity, multicultural orientation, active life and professional position of future foreign language teachers. The article emphasizes the main components of the theory and methods of modern English language teaching in general secondary education institutions in the context of a personality-oriented approach.

Keywords: *creativity, person-oriented approach, interactive learning, foreign language teaching technologies, success situation, personal self-affirmation, foreign language teachers, higher education students.*

Стаття надійшла до редакції 24.08.2024.
Стаття прийнята до публікації 06.09.2024.